

Обґрунтування поняття управління та дослідження впливу цього процесу в забезпеченні економічної безпеки агрофірм

*Вікторія Генчевська,
здобувачка освітньо-наукового ступеня доктора філософії,
освітньо-наукової програми: «Менеджмент»,
спеціальності: 073 «Менеджмент»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: MetodistUTI@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-6305-8782*

Однією з пріоритетних проблем, які виникають наразі перед суб'єктами господарювання в умовах сучасної економіки, особливо під час глобальної економічної кризи, воєнного стану, широкомасштабної агресії РФ проти України – недосконале управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм. Тому виникає необхідність у побудові та функціонуванні адекватного процесу управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм, здатного ефективно протистояти загрозам, використовувати наявний потенціал і в цілому підтримувати належний стан економічної безпеки. Адже від побудови та впровадження належного процесу управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми залежатимуть базові індикатори її розвитку, розширення виробничого потенціалу суб'єкта, зростання конкурентоздатності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

За останні роки вивченням проблем управління економічною безпекою на рівні підприємства, зокрема в аграрній сфері, присвятили свої роботи Фень К. С. [1], Ярославський А. О. [2], Куценко О. [3], Любохинець Л. С. [4], Фісуненко П. А. [5], Чорний В. М. [6] та інші. Проте, незважаючи на доволі значні напрацювання вчених щодо управління економічною безпекою підприємства у вітчизняній науці, на думку автора, поглибленого вивчення потребує таке поняття як управління забезпеченням економічної безпеки підприємства, оскільки у вітчизняній науковій літературі досить мало зустрічається досліджень про управління саме її забезпеченням. Адже для того, щоб управляти економічною безпекою підприємства як певним станом, необхідно розуміти яким чином створити той самий стан, а точніше яким шляхом «забезпечити» економічну безпеку підприємства.

Метою дослідження є аналіз, узагальнення та систематизація існуючих теоретичних підходів щодо розуміння управління економічною безпекою підприємства й управління забезпеченням економічної безпеки підприємства, та на підставі праць провідних попередників – проведення детального розбору щодо сутності, особливостей та важливості управління забезпеченням економічної безпеки підприємства, зокрема на рівні агрофірми.

У класичній економічній теорії управління трактується як свідомо, цілеспрямована дія на систему в цілому або на окремі її ланки, що забезпечує їх оптимальне функціонування і розвиток [7]. Якщо досліджувати управління

на рівні підприємства, то варто зазначити, що це економічна категорія, яка представляє особливу форму економічних відносин, які впливають на процеси, об'єкт чи систему, аби зберегти її стійкість, або перевести в інший стан відповідно до поставлених цілей [8]. Управління виникає тоді, коли керівник приймає рішення, коли розробляється новий порядок відносин між елементами системи для подолання проблемної ситуації, коли встановлюються нові зв'язки між структурними підрозділами, пов'язані з модифікацією організаційної структури [8].

Незважаючи на різноманітні визначення авторів щодо поняття управління економічною безпекою підприємства, усі вони сходяться на тому, що управління являється процесом, який має за мету реалізацію управлінських рішень, що спрямовані на гарантування стану захищеності підприємства від дестабілізуючих чинників та досягнення визначених цілей його діяльності. Але, у той же час, з даними твердженнями погодитися у повній мірі не можна. Дійсно управління являє собою певний процес, але в словосполученні з економічною безпекою доцільніше буде сказати, що управління в даному випадку не має за мету реалізацію тих чи інших управлінських рішень для визначеної мети підприємства, а це процес, який несе відповідний вплив на стан підприємства, який і характеризується його здатністю містити в собі сукупність дієвих управлінських заходів задля захисту інтересів підприємства. А ось, якщо розглянути управління в словосполученні з забезпеченням економічної безпеки підприємства, тут можна вже запропонувати таку думку, що управління є певною діяльністю, яка спрямована вже на керування процесом, який вміщує в собі реалізацію цілого комплексу управлінських заходів з метою досягнення такого стану підприємства, що забезпечував би основні інтереси і цілі підприємства.

У такому випадку, на нашу думку, управління забезпеченням економічної безпеки буде розумітись як управління діяльністю, а управління економічною безпекою – управління результатом діяльності.

Таким чином, на основі аналізу теоретичних досліджень, можна запропонувати авторське визначення поняття «управління економічною безпекою підприємства» – це діяльність суб'єкта господарювання, яка має прояв у цілеспрямованому, організуючому впливі на стан підприємства, який характеризується його здатністю містити в собі сукупність дієвих управлінських заходів, метою яких являється захист життєво важливих інтересів підприємства, протистояння небажаним небезпекам та загрозам, кінцевий результат яких покладений на досягнення найпріоритетнішої цілі підприємства – його «виживання» на ринку в цілому та отримання бажаного прибутку, джерелом чого слугуватиме стабільне функціонування й сталий розвиток підприємства, досягнення очікуваного рівня виробництва й високого рівня його економічних показників та реалізація визначених можливостей.

Таким чином, на основі аналізу теоретичних досліджень, можна запропонувати авторське визначення поняття «управління забезпеченням економічної безпеки підприємства», а саме під цим поняттям ми розуміємо

діяльність суб'єкта господарювання, яка спрямована на безперервне системне керування процесом, що реалізовує цілий комплекс обґрунтованих управлінських заходів, принципів, методів, функцій і засобів з метою досягнення такого стану підприємства, який би дозволяв направляти потужні дії на якісне гарантування захисту від глобальних і локальних загроз і які б, насамперед, забезпечували основні комерційні інтереси і цілі підприємства.

Принципи забезпечення економічної безпеки агрофірм у сукупності, роблять процес управління забезпеченням економічної безпеки суцільним і безперервним. Таким чином, при дотриманні основних принципів у ході управління забезпеченням економічної безпеки, заснованих на взаємозв'язку, дозволяє агрофірмам бути стійкими, адекватно реагувати на небезпеки і загрози, як внутрішні, так і зовнішні, розвиватися і вдосконалювати своє виробництво та підприємство в цілому. Нами запропоноване власне бачення щодо основних принципів забезпечення економічної безпеки агрофірм, вважаємо необхідним виділити принцип оперативності та адекватності; принцип кризової ситуації; принцип пріоритетності реалізації економічних інтересів агрофірми.

Враховуючи вищевикладені принципи виникає необхідність сформуванню основні етапи в процесі управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм. Тому пропонуємо власне бачення щодо основних етапів в процесі управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм:

Етап 1. Збір, обробка інформації та прогнози розвитку економічної ситуації, враховуючи фактори зовнішнього і внутрішнього середовища.

Етап 2. Прогноз можливих небезпек і загроз підприємству, які можуть вплинути на його діяльність.

Етап 3. Прийняття управлінських рішень щодо мінімізації впливу або недопущення виявлених загроз.

Етап 4. Організація діяльності з метою попередження можливих загроз.

Етап 5. Проведення практичного експерименту щодо перевірки ефективності відпрацьованих моделей (алгоритмів).

Етап 6. Попереднє формування моделей та розробка алгоритмів з метою супротиву негативного впливу небезпекам і загрозам щодо діяльності підприємства.

Етап 7. Виявлення, аналіз і оцінка реальних загроз економічній безпеці, що уже виникли.

Етап 8. Ухвалення управлінських рішень і організація діяльності з реагування на загрози, що уже виникли.

Етап 9. Застосування відпрацьованих моделей на практиці.

Етап 10. Аналіз та оцінка ефективності реалізації прийнятих управлінських рішень.

Етап 11. Корегування системи протидії загрозам і небезпекам.

Етап 12. Постійне покращення системи забезпечення економічної безпеки.

У результаті проведеного дослідження нами обґрунтоване поняття управління та досліджено вплив цього процесу в забезпеченні економічної безпеки агрофірм.

Визначено, що управління забезпеченням економічної безпеки – це безперервний процес збору та аналізу даних в межах спеціально створеного алгоритму дій, на підставі яких, керівництвом підприємства приймаються управлінські рішення з метою найефективнішого використання усіх наявних ресурсів підприємства для забезпечення стабільної, довгострокової та максимально прибуткової діяльності підприємства та його економічної безпеки.

Ключові слова: управління; економічна безпека; забезпечення економічної безпеки; принципи; етапи управління; агрофірма; підприємство.

Список використаних джерел

1. Фень К. С. *Формування і зміцнення економічної безпеки підприємств харчової промисловості: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Кам'янець-Подільський. 2018. 273 с.*
2. Ярославський А. О. *Формування механізму управління економічною безпекою підприємств: дис. ... д-ра філософії : 051. Вінниця. 2020. 221 с.*
3. Куценко О. *Теоретико-методичні засади формування та використання механізму управління забезпеченням фінансово-економічної безпеки промислових підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2022. Том 2, № 2. С. 80 – 86.*
4. Любохинець Л. С. *Гнучке управління у забезпеченні економічної безпеки промислових підприємств: дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Хмельницький. 2022. 476 с.*
5. Фісуненко П. А. *Забезпечення економічної безпеки підприємства: сутність, принципи, функції, методи, засоби. Економічний простір. 2019. № 152. С. 156-203.*
6. Чорний В. М. *Забезпечення економічної безпеки українських підприємств на світовому ринку зерна: дис. ... канд. екон. наук : 21.04.02. Київ. 2018. 235 с.*
7. Данілова Е. І. *Концепція системного підходу до управління економічною безпекою підприємства: монографія. Київ: Європейська наукова платформа. 2020. 342 с.*
8. Бабчинська О. І., Соколовська В. В. *Основні інструменти управління підприємством в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2017. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5809> (дата звернення: 17.04.2024).*